

זבחים טו

משה שווערד

1. ספר חידושי בתרא

רכב) טו: אפשר לתקונה או לא אפשר לתקונה. ומובא מהגרי"ז ז"ל מפי השמועה דהספק הוא אם צריכין כל ההולכה, ולכן אף אם יחזירה זו הולכה חדשה ועדיין חסר מה שלא הוליד כבר, ואו, האם נימא דדי במקצת הולכה ואף אם הוליכה כבר למזבח יכול להתזירה לאחוריו ויוליד שוב. וצ"ע דלפ"ד מה שייד לשון "אפשר לתקונה", והא אין קלקול, אלא שחסר רק מקצת הולכה ועדיין יכול לקרבה בהילוך ממש אל המזבח, דאטו בעיית הגמ' היא דוקא כשקרבה כבר למזבח ממש דרק אז לא שייד המשך הליכה. ועוד אמאי תלוי בעיית הגמ' האם אפשר לתקונה בהא דהולכה שלא ברגל, והא גם בהליכת פסול יש להסתפק, אם די בהליכה במקצת ולא איכפת בהליכת הפסול אחר שכבר קיים עבודת הולכה במקצת ע"י כהן. אלא משמע דרק בתיקון הליכה שלא ברגל מסתפקי להו, ולא אם בעינן הליכה גמורה או די במקצת כנ"ל.

2. ספר יד בנימין

והנה עלם דברי הגמ' צמאי דקאמר "ונהי נמי דיחזור הכשר אי ס"ד לא אפשר לתיקונה איפסלא לה". צ"צ שהרי אם אמרי דיחזור הכשר ויקבלנו והיינו שא"צ לעשות הולכה מחדש נמצא דהולכה קמא שהי' שלא ברגל שמה הולכה, א"כ לפי"ז מעיקרא אין כאן פסול כלל, וכל הצעיה אם יש לו תקנה או אין לו הוא רק אם אנו סוברים הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה, וצ"ל צה כמו שצאר צ"חק נתן" ברש"י (ד"ה ונהי) דעיקר כוונת הגמ' הוא דממ"נ איכא למיפשט הצעיה דאם נפרש ד"יחזיר לכשר" הכוונה שיחזיר לאחור לכשר הראשון דהולכה קמא לא שמה הולכה, איכא למיפשט עכ"פ דיש לו תקנה וכדקאמרי' אי ס"ד לא אפשר לתקונה איפסלא לה, ומה דמוסיף צמא וקאמר "ונהי נמי" כו' היינו ה"ק דאפי' אם נפרש דכוונת הצרייתא דיחזור הכשר ויקבלנו וא"צ הפסול להתזירה למקומו הראשון, א"כ כ"ש דאין כאן צעיה כלל דכיון דהולכה שלא ברגל שמה

דה ט"ז בגמ' אפשר לתקונה או לא אפשר לתקונה. ת"ש קבל הכשר ונתן לפסול יחזיר לכשר. ונהי נמי דיחזור הכשר ויקבלנו אי ס"ד לא אפשר לתקונה איפסלא לה. פי' דיש צ' אופנים לפרש דברי הצרייתא צמא דקתני "יחזיר לכשר", או שהפסול יחזיר לאחור היינו לכשר קמא שנתן לו. ומשום דהולכה קמא שהי' שלא ברגל לא שמה הולכה וצריך לעשות הולכה מחדש, או שלעולם א"צ הולכה מחדש משום דהולכה קמא שמה הולכה וכוונת הצרייתא דקתני יחזיר לכשר היינו שכשר אחר שעומד לצד המזבח יקח מהפסול ויוליכנו למזבח או שהכשר הראשון ילך ויקח מהפסול ויוליכנו מכאן ואילך עד למזבח אבל א"צ להתזירו למקומו הראשון.

הולכה אין כאן מעיקרא פסול כלל עכ"ד, והגם שלשון הגמ' מקולר קצת מ"מ הכוונה הוא כדנתצאר. וזהו כוונת רש"י בד"ה ונהי נמי שכתב "כלומר ואי נמי מפרשת כו' וכ"ש דשמעת" וכו' וכדנתצאר. אבל מה שפי' צ"ק כוונת רש"י אינו מוצן וכמו שנכתוב שם.

3. ספר יד בנימין

שם צגמ'. אחמר הולכה שלא צרגל מחלוקת ר"ש ורצנן, צהולכה רצמי כו"ע לא פליגי דפסולה כי פליגי צהולכה זוטרתי כו' וצהולכה רצמי לא פליגי והא כי פליגי צהולכה רצמי פליגי. אלל צהולכה זוטרתי כו"ע לא פליגי דלא פסלה. (ואית דגרסי כו"ע לא פליגי דפסלה) וכו'.

והנה צמל"מ פ"א מפסוהמ"ק הל' כ"ג הציא לפרש הסוגיא צג' אופנים, הדרך הראשון והוא הנראה מפירש"י ז"ל, ד"הולכה רצמי" פירושו הולכה צרגל, ו"הולכה זוטרתי" פירושו שלא צרגל. וה"ק צהולכה רצמי דהיינו צרגל כו"ע לא פליגי דפסל צי' מחשבה, כי פליגי צהולכה שלא צרגל רצנן ס"ל דהוי הולכה ופסול צי' מחשבה ור"ש ס"ל דלא חשיב הולכה. (והא דנקט הלשון הולכה "זוטרתי" אפשר דבא לרמוז צה דרק צכה"ג ששוחט צדד המזבח דדרכה לעשות שלא צרגל אז פליגי רצנן וצברי דמיקרי שפיר הולכה אזל כשעומד צריחוק מהמזבח לכו"ע הולכה שלא צרגל לא מיקרי הולכה — מל"מ שס). ופרין, וצהולכה רצמי לא פליגי והא להדיא פליגי צמתני' צהולכה צרגל וכדקתני "שאפשר

שלא צהילוך" אלמא דמיירי מתני' צהילוך כהלכתה, ומסיק איפכא.

4. ספר איזהו מקומן

✓ היה מזה ונקטעה ידו וכו' פסולה - צ"ע לדברי הנימוק"י בב"ק בסוגיא דאשו משום חיציור דמה שנעשה לאחר שיצא החץ מתחת ידו לא נחשב שהאדם ערשהו, ומה"ט לא נחשב מלאכה בשבת מה שהנר דולק, א"כ למאי נפק"מ הכא שנעשה בעל מום אחר שכבר יצאה ההזאה מתחת ידו, ואולי י"ל דהנימוק"י יפרש דגזיה"כ הוא "והזה ונתן" שבעבודת קדשים גם פעולת כוחו נחשבת כפעולת הכהן ולא כשאר דוכתי - קה"י ב"ק סי' כא. ג.

5. ספר איזהו מקומן

הולכיכו זר וכו' פליגי בה בני ר"ח ור' ינאי - א) בביסוד מחלוקתם וכן בענין אם עבודת זר הוי חלות פסול או רק דמיחסרא עבודת כהן - ע"י קה"י סי' יג' ומקד"ד ריש סי' טו'.

• עיין לקמן בקהלות יעהב סימן יג

6. שפת אמת מסכת זבחים דף טו עמוד ב

בגמ' ר"א כו' במקום שא"צ להלך כו' פי' שהוציאו לחוץ ויש לתמוה מ"ט דת"ק דפוסל בזה מה עבודה הוא זה ובאמת מה"ט פירש"י דלמסקנא דתניא כאביי לא פליג ת"ק אדר"א כלל אבל הרע"ב וכן הרמב"ם כתבו דאין הלכה כר"א וגם בחיבורו כ' להדיא דמצד מזבח ולחוץ נמי פסול צ"ע הטעם ועכ"פ נלע"ד בשאר זבחים דכשר שלא לשמה רק דלא עלו לשם חובה בכה"ג עלו נמי לשם חובה דשפיר מקוים כאשר נדרת דכל עבודות הצריכות עשה כדין כנ"ל:

7. דף על הדף זבחים דף טו עמוד ב

בגמ': א"ל אי תניא תניא. וברש"י: אי תניא דמודה בה ר"א, תניא, ואין מחלוקת בין ר"א לת"ק אלא אר"ש אבוה קאי ופליג ע"כ. ובהגהות הרש"ש הביא דברי רש"י וכתב: אך הרמב"ם בפ"י (והרע"ב אחריו) כתבו ואין הלכה כר"א, מוכח דס"ל דפליגי, ולת"ק אף בהולכה לחוץ פסלה מחשבה, וכן פסק בחיבורו שם בסוף הפרק ונראה להביא ראיה לפרש"י דסתמא דגמרא לעיל משני לא דקאי זר בראי עפרש"י שם, וע"ש במל"מ ע"כ.

וכע"ז העיר בחק נתן כאן על דברי רש"י וז"ל: אבל הרמב"ם ז"ל הל' פסוה"מ ק סוף פי"ג והראב"ד שם ס"ל דפליגי בהוציאו לחוץ דלרבנן מחשבה פוסלת, ועי' בספר קרבן אהרן פרשה צו פי"ב סימן ה' ע"כ.

8. ספר איזהו מקומן

✓ שקבלו דמן זר וכו' - יש לעיין אמאי לא תני קטן בין הפסולין, ובמקור ברוך (נהשמטות לסי' א') כתב לתרץ בשם הגר"ל רובין מוילקומיר דקטן אינו בכלל הפסולין לעבודה לפי שאינו כלל בתורת עבודה והוי כקוף לענין עבודה, וכע"ז כתב בתורת הקודש סי' כד. ד.. (והוסיף דנפק"מ בציר דקטן וגדול עבדו יחד דכשר לפי שמעשה קטן לא נחשב כלל עבודה משא"כ זר או בע"מ שעבדו יחד עם כהן כשר הואיל וחשיבי פסולי עבודה הרי העבודה פסולה.

9. תוספות מסכת זבחים דף טו עמוד ב

זר ואונן - הא דלא תנא בעל מום ושתויי יין ופרועי ראש משום דכתיב בהן חילול בהדיא.

10. ספר איזהו מקומן

✓ זר - לאו דוקא זר ממש אלא בכלל האיסור כל שהוא זר לאותה עבודה כגון כהן הדיוט לעבודת כה"ג - שעה"מ יוהכ"פ טו. ב., מקד"ד סי' טו. ג.

11. עיין שטמ"ק אות ז'

סימן יג

בענין עבודת זר

דף ע"ו וכוליכו זר והחזירו ככן וחזר וכוליכו פליגי זה בני ר"ח ור' ינאי ח"א כשר וח"א פסול מ"ם אפשר לתקוני ומר סבר ח"א לתקוני ולכאורה הי נראה דיסוד מחלוקתם הוא אם זר [או שאר הפסולים לעבודה] עושים פסול בהקרצן, או דה"ל כחילו נעשה ממילא ופסול רק משום שהסר עבודת כהן דאי אמריי שהזר עושה פסול בהקרצן, אז חפי הדר עמיד לה כהן ח"א לתקוני שהרי כבר נפסל הקרצן, ואי חין כהן פסול רק שעבודתו כמאן דליתא, ואנן צעינן עבודה זבה, אפשר לתקוני שיחזור והכהן יעשה הולכה ויש כהן הולכה זכה.

אבל נראה דח"א לפרש דזבחי פליגי, דאמריי להן צסוגיא, הוליכו כהן והחזירו וחזר וכוליכו זר אמר רב שימי ז"א לדברי המכשיר זבוליכו כהן לצסוף [משום דאזיל צתר הולכה צתרייתא] פסול הכא זבוליכו זר לצסוף שהרי צתרייתא היתה צזר ולדברי הפוסל זבוליכו כהן לצסוף [משום דאזיל צתר קמיייתא שהיתה צזר] כשר הכא זבוליכו זר לצסוף [שהרי קמיייתא היתה זכה] וכדפי רש"י ז"ל כ"ז. ומצואר דמחלוקתם היא מהו עיקר הולכה המכשרת את הקרצן אי קמיייתא, שעל זה דיצרה

תורה ונתנה עלי תורת עבודה, או הצתרייתא משום שממנה העלו למצח, ואי נפרש כמש"כ לעיל דמחלוקתם הוא אי זר עושה פסול או דרק חסר עבודה כשרה ומשוי"ה אפשר לתקוני אם כן אינו תלוי כלל מחלוקתם צזה צעינן הולכה איזבו היא העיקרית קמיייתא או צתרייתא די"ל דלכו"ע צשניהם איכא תורת הולכה דהפוסל סוצר שהזר צמה שעצד כבר עשה פסול בהקרצן ושוב ח"א לתקוני והמכשיר סוצר דמעשה הזר כמאן דליתא דמי ומתכשר צעבודת הולכה שעשה הכהן וה"ה איפכא כשהי כהן צתחילה זר לצסוף המכשיר שם אפשר דמכשיר הכא והפוסל שם פוסל הכא

(ד) והנראה בזה דודאי כל בני פסולין
שפסלתן תורה לעבודה, זר,
בע"מ, ושמאל וכי קטדי פסול ממש | ולא
רק משום חסרון עבודה דכהן כשר פסולין

לי] אלא שאין הפסול חל על הקרבן, רק על
העבודה דמקרי עבודה פסולה ואסור
להקריב לגבוה על ידי עבודה פסולה,
ומשו"ה בכשר ופסול שטשו כאחת ג"כ
פסול, מחמת שמקריב לגבוה בעבודה
שנפסלה על ידי תערובת מעשה הפסול, אבל
היבא שאפשר לצטל ולעקור כל מעשה
הפסול באופן שכל העבודות הלא ריכות לעשות
יהא ע"י הכשר ודאי הקרבן כשר דעבודת
הפסול אינו מטיל פסול על החפלא של
קרבן עלמו רק על העבודה וכל שסילק
העבודה הפסולה ואין המזבח נהנה כלל
מאותו עבודה שפיר כשר, ומשו"ה נמי מאן
דחזיל צתר צתרייתא שפיר הוכשר כשהוליכו
זר והחזירו והוליכו כהן דהא מעשה הזר
נעקר ואין למזבח כלל ממעשה הזר, וכן זר
שסידר וכי שפיר פורקה וחוזר כהן וסודרה.